

KÚRIA

Bfv.II.1310/2015/8.szám

A Kúria Budapesten, a 2016. év február hó 24. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t

A garázdaság vétsége és más bűncselekmény miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Zalaegerszegi Járásbíróság 3.B.357/2014/25. számú ítéletét és a Zalaegerszegi Törvényszék mint másodfokú bíróság Bf.148/2015/10. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A felülvizsgálati eljárás során felmerült 6.350 (hatezer-háromszázötven) forint bűnügyi költséget az állam viseli.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I.

A Zalaegerszegi Járásbíróság a 3.B.357/2014/25. számú, 2015. január 23. napján kihirdetett ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki testi sértés büntettének kísérletében [Btk. 164. § (1) bekezdés, (3) bekezdés] és garázdaság vétségében [Btk. 339. § (1) bekezdés]. Ezért őt mint különös visszaesőt, halmazati büntetésül 6 hónap, börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre és egy év közügyektől eltiltásra ítélte. A Zalaegerszegi Városi Bíróság 14.B.714/2009/12. számú „ítéletében engedélyezett feltételes szabadságot” megszüntette, megállapította, hogy a terhelt feltételes szabadságra

nem bocsátható, és rendelkezett a bűnügyi költségről is.

A védő fellebbezése alapján másodfokon eljáró Zalaegerszegi Törvényszék a 2015. június 12. napján tartott nyilvános ülésen meghozott Bf.148/2015/10. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta annyiban, hogy a szabadságvesztést fogház fokozatban rendelte végrehajtani, egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

A jogerős ítéletben megállapított tényállás lényege a következő.

A terhelt enyhe fokú értelmi fogyatékos. Ezen elmebeli állapota a terhére rótt cselekmények társadalomra veszélyességének felismerésében, illetve abban, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék, közepes fokban korlátozta. A bíróság a terheltet cselekvőképességét kizáró gondnokság alá helyezte.

2014. január 14-én 9 óra 15 perc körüli időben a terhelt megjelent az orvosi rendelőben, ahol hangoskodott, a rendelésre érkező betegekkel kötekedett, szidalmazta őket, valamint a viselkedése miatt a rendelőből kilépő háziorvost is trágár szavakkal illette. A váróteremben tartózkodó a B J-fel konfliktusa tettlegességig fajult, a terhelt őt lökdöste, aminek következtében mindketten az ülő M J-nére estek.

2014. június 7-én délután, a terhelt a sértettet és T Cs F-t követte, majd egy féltéglával a kezében megfenyegette őket. A téglát a sértettel szemben ütésre emelte és kijelentette, hogy „szétüti a fejét”. A sértett az ütest a kezével elhárította, azonban a terhelt magatartása - elhárítás hiányában - alkalmas lett volna arra, hogy 8 napon túl gyógyuló sérülést okozzon a sértettnek.

II.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a cselekvőképességét kizáró gondnokság alatt álló terhelt nyújtott be 2015. június 12. napján - hivatásos gondnokának utólagos hozzájárulásával, bírósági félfogadási napon - felülvizsgálati indítványt arra hivatkozással, hogy marasztalására megalapozatlan ítélet alapján került sor. A bíróság az indokolási kötelezettségét megsértette és az ítélet meghozatalában kizárt bíró vett részt.

A terhelt indítványa szerint

- az ügyben eljáró Zalaegerszegi Járásbíróság és Zalaegerszegi Törvényszék bírái a Be. 21. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt kizárási ok ellenére jártak el. Ismeretlen személyek nyomást gyakoroltak a bírákra és a terhelt ellen hangolták őket. Korábbi polgári ügyében a Kaposvári Törvényszék és a Zalaegerszegi Törvényszék polgári ügyszakos bírái már elfogultságot jelentettek

be;

- álláspontja szerint bűnösségének a megállapítása törvénysértő, mert az elsőfokú eljárásban kirendelt igazságügyi elmeorvos szakértő szakvéleménye megalapozatlan (ezzel kapcsolatosan a Btk. 78. § (1) bekezdésére utalt), e körben a bíróság az indokolási kötelezettségének sem tett eleget.

A terhelt mindezek alapján a felmentését indítványozta az ellene emelt vádak alól.

A Legfőbb Ügyészség a BF.1400/2015/1. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, érdemében pedig alaptalannak találta.

A Legfőbb Ügyészség abból indult ki, hogy a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, ezért a tényállást támadó részében törvényben kizárt a terhelt indítványa.

Az eljáró bíróságok bíráinak kizárását a terhelt a konkrét indok megjelölése nélkül indítványozta. Arra sem utalt, hogy bármely kizárást eredményező okról az ítélethirdetést követően szerzett volna tudomást, márpedig az elfogultsági kifogás kizárólag akkor szolgálhat felülvizsgálati eljárás alapjául, ha a kizárási ok a jogerős döntés meghozatalát követően merült fel, vagy akkor jutott a kizárás iránti kérelmet előterjesztő tudomására.

Miután hivatalból vizsgálendő feltétlen eljárási szabálysértést nem észlelt, a Legfőbb Ügyészség a megtámadott határozat tanácsülésen történő hatályában fenntartását indítványozta.

A védő a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatára tett észrevételében rámutatott arra, hogy a felülvizsgálatot megalapozó büntető anyagi jogi szabálysértés az, ha az ítéleti tényállás alapján a bűnösség kérdésében nem lehet állást foglalni, ha a tényállás valamely rendelkezés ténybeli alapját nem rögzíti, vagy az önmagában kértértelmű avagy a tényállás és a rendelkező rész (jogkövetkeztetés) eltérő. A jelen esetben is erről van szó. A cselekmény jogi minősítése tekintetében ugyanis az eljáró bíróság az indokolási kötelezettségének megfelelőképp nem tett eleget, ezért a felülvizsgálati indítványnak megfelelő határozat hozatalát indítványozta.

A terhelt és törvényes képviselője a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatára észrevételt nem tett.

III.

A Kúria - a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatával egyezően - azt állapította meg, hogy a felülvizsgálati indítvány részben törvényben kizárt, részben pedig alaptalan.

1.

A Kúria mindenképp az vizsgálta, hogy az eljárásban nem valósult-e meg a terhelt által hivatkozott (ún. abszolút) eljárási szabálysértés - a kizárt bíró részvétele az ítélet meghozatalában - mert az minden további feltétel nélkül a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését eredményezi.

A Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontja, illetőleg a Be. 373. §-a (1) bekezdésének II.b) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha az ítélet meghozatalában a törvény szerint kizárt bíró vett részt.

Indítványában a terhelt a Be. 21. § (1) bekezdés e) pontja szerinti - ún. egyéb - kizárási okra hivatkozott.

Az Alkotmánybíróság 25/2013. (X.4.) AB számú határozata szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelmény, hogy a Be. 416. § (1) bekezdésének c) pontjában meghatározott felülvizsgálati eljárást megalapozhatja a Be. 21. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt elfogultsági okra alapított felülvizsgálati indítvány abban az esetben is, ha a kizárási ok a jogerős döntés meghozatalát követően merült fel; a törvény egyéb szabályainak megfelelő felülvizsgálati indítványt érdemben kell vizsgálni, értékelni és elbírálni (Indokolás [50]).

A Kúria a szükséges érdemi vizsgálatot elvégezte, és azt állapította meg, hogy a törvényben kizárt bíróra hivatkozás nem alapos.

A büntetőeljárási törvény rendjében a bíró kizárásának okai részben feltétlen (abszolút), részben relatív okok. A feltétlen okokat a törvény [Be. 21. § (1) bekezdés a)-d) pont, Be. 21. § (3)-(4) bekezdés, Be. 22. §] tételesen és kimerítően meghatározza. Fennállásuk esetén a kizárás mérlegelésének nincs helye.

A Be. 21. § (1) bekezdésének e) pontja szerint bíróként nem járhat el, akitől az ügy elfogulatlan megítélése - az a)-d) pontokon túl - egyéb okból nem várható. Ilyen esetekben a bíró kizárása vizsgálat és mérlegelés tárgya. A mérlegelés azonban csak konkrét, érdemben is vizsgálható (és valósnak bizonyuló) okon vagy adaton alapulhat. A bírói elfogultságot kizárólag az adott ügybeli konkrét és valóságos tények alapján lehet megállapítani, s csak olyan feltárt adatok alapján, amelyek a bíró pártatlansága iránt ésszerű (megalapozott) kételyt ébresztene alkalmasak (EBH.2014.B.4.II.; BH.2012.147.II.; EBH.2011.2302.; BH.2010.323.).

A terheltnek az a hivatkozása, hogy a polgári bíróság már eljár a terhelt egy ügyében, és bírái elfogultságot jelentettek be, automatikusan nem hat ki a terhelt egyéb - akár polgári, akár büntető - ügyeire (még akkor sem, ha korábban büntető ügyében jelentettek volna be elfogultságot az érintett bírák). Az indítványban pedig még az a konkrét ok sem szerepel, amely miatt a korábban eljár bíróságok bírái elfogultak lettek volna.

A felülvizsgálati indítványában hivatkozott másik indokot - az

ismeretlen személyek nyomásgyakorlását a bírákra - a Kúria azért nem találta alaposnak mert, nélkülöz minden ellenőrizhető konkrétumot, amely érdemi vizsgálat tárgyát képezhetné.

A Kúria ezért azt állapította meg, hogy a terhelt alaptalanul hivatkozott a törvény által kizárt bíró részvételére az ítélet meghozatalában.

2.

A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amelynek kizárólag a Be. 416. §-ának (1) bekezdésében tételesen felsorolt indokok alapján van helye.

A felülvizsgálati eljárásban a jogerős ítéletben megállapított tényállás az irányadó, a felülvizsgálati indítványban a jogerős határozat által megállapított tényállás nem támadható [Be. 423. § (1) bekezdés]. Felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak sincs helye [Be. 419. § (1) bekezdés, 388. § (2) bekezdés]. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

A tényállás irányadósága azt jelenti, hogy a felülvizsgálat során nemcsak maga a tényállás, hanem mindaz, ami a tényállás megállapításához vezetett, támadhatatlan. Ennek megfelelően a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének s ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a - minősítéssel kapcsolatos, vagy más büntető anyagi jogi szabály sérelme nélkül - kiszabott büntetés, illetve annak mértéke vitatására.

A felülvizsgálati eljárásban a büntető anyagi jog szabályainak a megsértése az alapeljárásban megállapított tényállás alapján bírálendő el abban az esetben is, ha a tényállás hiányos, nem kellően felderített és ellentétes az iratok tartalmával (BH 2004.102.).

Amikor a terhelt az igazságügyi elmeorvos szakértői szakvélemény megállapításait vitatja, ezzel a tényállást (annak személyi részét) támadja. A terhelt a kényszergyógykezelés feltételeit meghatározó Btk. 78. §-ának megjelölésével kétségtelenül arra utalt, hogy kóros elmeállapotára figyelemmel a felmentésének lett volna helye. Az irányadó tényállás szerint azonban kóros elmeállapota nem zárta ki a beszámítási képességét, hanem azt „csupán” közepes fokban korlátozta, ezért nem volt helye - beszámítási képesség hiányában - a felmentésének, és - értelemszerűen - a kényszergyógykezelésre vonatkozó rendelkezések alkalmazása sem merülhetett fel.

A terhelt elkövetéskori elmeállapota a büntetés korlátlan enyhítését tette lehetővé a Btk. 17. §-ának (2) bekezdése alapján. A büntetés kiszabásakor erre az elsőfokú bíróság (8. oldal 6. bekezdés) és a másodfokú bíróság (3. oldal 6. bekezdés) egyaránt utalt is a határozatában és a büntetést erre figyelemmel szabták ki.

3.

A terhelt a szakértői véleménnyel összefüggésben támadta a jogerős ítéletet abból a szempontból is, hogy annak indokolása oly mértékben hiányos, hogy felülbírálatra alkalmatlan.

Kétségtelen, hogy a bíróság az ügydöntő határozatának indokolásában köteles számot adni

döntéshozatali tevékenységéről, a felülbíráló (fellebbezés, illetve felülvizsgálat folytán eljáró) bíróság pedig ezt jogosult és köteles ellenőrizni. Ha a megtámadott határozat indokolása oly mértékben hiányos, hogy nem állapítható meg belőle, mire alapította a bíróság a döntését (mit és hogyan értékel), vagy másról szól, mint a rendelkező rész, akkor valóban megghiúsul az érdemi felülbírálat lehetősége; és ez eredményezi a feltétlen hatályon kívül helyezést (1/2007. BK vélemény C. pont, BH.2012.32.).

Az indokolási kötelezettség azonban nem az indokolás bármely elemének hiányát, hibáját jelenti. A törvény maga szűkíti le ennek körét. Kizárólag a bűnösség megállapítása, a felmentés, az eljárás megszüntetése, a cselekmény jogi minősítése vagy a büntetés kiszabása, illetve az intézkedés alkalmazása tekintetében teszi vizsgálandóvá az indokolási kötelezettség teljesítését (Be. 373. § (1) bek. III. pont).

A fentiek előrebocsátása után a Kúria megállapította, hogy az elsőfokú ítélet indokolása foglalkozott a terhelt elmeállapotával, mint a bűnösség egyik előfeltételével (ítélet 8. oldal 2. bekezdés), és az ennek megfelelő tények szerepelnek az ítélet tényállásában (ítélet 3. oldal 5. bekezdés). A bíróságok által aggálytalanként elfogadott elmeorvos-szakértői vélemény alapján megállapították, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos terhelt beszámíthatósága közepes fokban korlátozott volt. Ezzel e körben az indokolási kötelezettségüket teljesítették

A kifejtettek alapján a Kúria - a Be. 424. §-a (1) bekezdésének 1. fordulata szerint tanácsülésen, a Be. 420. § (1) bekezdése 1. mondatának 1. fordulatainak megfelelő összetételben eljárva -, miután a hivatalból lefolytatott vizsgálata alapján a felülvizsgálatot megalapozó eljárási szabálysértést sem észlelt, a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott határozatot - a Be. 426. §-a alapján - hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati eljárásban kirendelt védő díjaként felmerült bűnügyi költséget - a Be. 429. §-ának (1) bekezdése alapján - az állam viseli.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2016. február 24.

Dr. Molnár Gábor Miklós s. k. a tanács elnöke, Dr. Tuba István s.

k. előadó bíró, Dr. Krecsik Eldoróda s. k. bíró

A kiadmány hiteléül:

bírósági ügyintéző
NYM